

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมและการศึกษามีความสัมพันธ์กันเสมอ เมื่อใดที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความมุ่งหมายของการศึกษาก็เปลี่ยนไปด้วย ทั้งนี้ เพื่อสนองความต้องการของสังคมนั่นเอง เป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่าสังคมในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลสะท้อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ขึ้นในวงการศึกษาทั่ว ๆ ไป การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เกิดขึ้น ก็ด้วยความพยายามที่จะจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน ให้ผู้เรียนแต่ละคนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามระดับของเขา เพื่อให้บรรลุถึงขอบเขตความสนใจของเขาให้มากที่สุด เพื่อให้มนุษย์ใช้ความสามารถและเวลาให้เป็นประโยชน์มากขึ้น ตลอดจนรู้จักใช้วิธีการทางเทคนิคให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

การมัธยมศึกษาเป็นระดับการศึกษาที่สำคัญที่สุด เพราะบุคคลที่จะมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้ตรงตามความต้องการของประเทศชาติ จะต้องผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเสียก่อน บุคคลที่ได้รับการศึกษาในระดับนี้เป็นอย่างดี จะมีพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะประกอบอาชีพเป็นแรงงานระดับกลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือศึกษาต่อเพื่อเป็นแรงงานระดับสูงต่อไป และบุคคลเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น ทุกประเทศจึงคำนึงถึงความจำเป็นและความสำคัญในการให้การศึกษาที่ดีแก่พลเมือง ดังที่ Jean Thomas กล่าวว่า

"Nothing is more necessary to a country than a good education service"^๑

ไม่มีสิ่งใดที่จำเป็นสำหรับประเทศชาติยิ่งไปกว่าการให้การศึกษาที่ดี โรงเรียนมีหน้าที่ให้การศึกษาแก่นักเรียน จึงต้องพยายามที่จะจัดบริการ เพื่อให้สนองความต้องการของนักเรียนแต่ละคนให้มากที่สุด และให้เขาเกิดความสำเร็จของงานในทุก ๆ ด้าน ซึ่งโรงเรียนจะทำหน้าที่เหล่านี้ได้เป็นผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหน ย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในโรงเรียน และฝ่ายวิชาการนับว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด เป็นหัวใจในกิจการทั้งหมดของโรงเรียน คุณภาพของการศึกษาจะดีได้โดยอยู่ที่การบริหารงานของฝ่ายวิชาการ คุณภาพของการศึกษาจะปรากฏที่ตัวนักเรียน จึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายวิชาการที่จะพยายามหาวิธีการที่จะชวนให้นักเรียนได้รับการศึกษาอย่างดีที่สุด สอดตามวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ เมื่อพิจารณาหลักสูตรแล้วจะเห็นว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาสายสามัญทั้งคอนคั้นและตอนปลายเน้นหนักในเรื่องวิชาการ^๒ การบริหารงานด้านวิชาการจึงมีความสำคัญมากในการบริหารงานระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ ผลงานทางด้านวิชาการจะเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของโรงเรียน จะทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียงดี เป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไป เพราะโรงเรียนให้รากฐานที่มั่นคงทางด้านวิชาการแก่นักเรียน ทั้งในด้านความรู้และทักษะ

^๑ Jean Thomas, Teachers for the Schools of Tomorrow (France: UNESCO, 1968), p. 28.

^๒ ก่อ สวัสดิพิบูลย์, "การมัธยมศึกษาในประเทศไทย", ประมวลบทความการวางแผนการศึกษาและการพัฒนาควาลังคน, รวบรวมและจัดพิมพ์โดย กิมเลี้ยง สุวรรณประทีป (พระนคร: สามมิตร, ๒๕๑๑), หน้า ๑๘๐.

เมื่อสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาแล้วออกไปฝึกงานเพิ่มเติมก็สามารถประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้โดยลืบบ้าง หรือสามารถสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ นอกจากนี้ใน การหาความเพลิดเพลิน ความสนใจ ทักษะที่เรียนไปจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษา สายสามัญ ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะวิชาสังคมศึกษาเน้นถึงความสำคัญของการฝึกให้ เด็กเติบโตเป็นพลเมืองดี มีความรู้ มีความคิด รู้จักใช้เหตุผลไตร่ตรอง และตัดสินใจด้วยตนเอง รู้จักหน้าที่ของคนที่มีต่อครอบครัว และต่อประเทศชาติ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิ ของคนในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม รู้ ราวฐานในการที่มนุษย์จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ รู้จักใช้ ธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ ส่งเสริมให้เกิดความรักชาติ และรู้คุณค่าของชาติของ คน ส่งเสริมความสัมพันธ์และไมตรีจิตระหว่างชาติ ให้ได้เห็นความเจริญและ ความเสื่อมของมนุษย์ ใช้เหตุผลและความรู้ในอภิปรัชญาเป็นบทเรียน ส่งเสริมความ เข้าใจในเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อปรับปรุงแก้ไขและหลีกเลี่ยงมิให้ประวัติศาสตร์ ซ้ำรอย ปรับปรุงการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต ความมุ่งหมายสุดท้ายออก (Ultimate goals) ของการสอนสังคมศึกษา^๑ ก็คือ เพื่อช่วยให้เยาวชนของ ชาติได้เติบโต เป็นสุขในสังคมที่เขาได้รับมรดกตกทอดมา โดยที่มึ ความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงสังคมที่จะมอบให้แก่ลูกหลานนั้นให้ดีขึ้นกว่าสภาพที่ตน ได้รับมาจากรรพบุรุษ ในบรรดาวิชาต่าง ๆ ที่จัดสอนขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา นั้น Edward A. Krug กล่าวว่า^๒ วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีความสำคัญที่สุด

^๑Thomas F. Stevally, "Planning The Social Studies Curriculum," Social Studies in The Senior High School, Curriculum Series, National Council for the The Social Studies, 1965, p. 8.

^๒Edward A. Krug., The Secondary School Curriculum, Harper and Brother, N.Y., 1960, p. 300.

เพราะวัตถุประสงค์ที่สำคัญของวิชานี้คือ การอบรมให้เด็กเป็นพลเมืองดี มีทักษะในการคิด รู้จักทำงานเป็นหมู่ รู้จักตัดสินใจได้ถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้นวิชาสังคมศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียนเป็นอย่างมาก

เนื่องจากความรู้กำลังขยายตัวกว้างขวางออกไปอย่างไม่น่าเชื่อ ก่อให้เกิดแรงผลักดันทางการศึกษาในอันที่จะคงพยายามค้นหาเนื้อหาที่จะนำไปสอนในโรงเรียนเสียใหม่ ซึ่งสร้างปัญหาต่าง ๆ ให้กับครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ปัญหาส่วนใหญ่คือ

- ๑. ทำอย่างไรจึงจะช่วยครูให้พัฒนาทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นได้
- ๒. ทำอย่างไรจึงจะช่วยเหลือครูให้ก้าวไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาเนื้อหา
- ๓. จะช่วยเหลือครูได้อย่างไรในการจัดสถานการณ์การเรียนรู้อันมี

ประสิทธิภาพให้แก่นักเรียน

ในโรงเรียนมัธยมศึกษา หัวหน้าสายวิชามักว่ามีบทบาทที่สำคัญยิ่ง หัวหน้าสายวิชาจะทำหน้าที่ช่วยเหลืออาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ในด้านการควบคุมสายวิชาที่ตนรับผิดชอบ หัวหน้าสายวิชาจึงเป็นผู้นำทางวิชาการของโรงเรียน เป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้งานด้านวิชาการของโรงเรียนก้าวหน้าและมีมาตรฐานสูงขึ้น บรรยากาศของการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับความสามารถของหัวหน้าสายวิชาควบเหมือนกับ โคมเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนจำนวนมาก งานต่าง ๆ ทางวิชาการย่อมมากขึ้นด้วย

⁶Robert S. Thurman., Educational Leadership, Journal of The Association for Supervision and Curriculum Development, NEA, May 1969, Vol. 26, No. 8. p. 23.

หัวหน้าสายวิชานั้น เป็นผู้ซึ่งอาจารย์ใหญ่แต่งตั้งให้เป็นผู้นำในการบริหาร และดำเนินงานด้านวิชาการนั้น ๆ ให้โดยลดีมีประสิทธิภาพ สมความมุ่งหมายที่วางไว้ งานในหน้าที่ และความรับผิดชอบของหัวหน้าสายวิชา อาทิเช่น ความรับผิดชอบ การสอน การส่งเสริมความรู้และสมรรถภาพของครูในสายวิชาของตน นิเทศ-การสอนให้กับครูในสายวิชาของตน ควบคุมครู นักเรียน อบรมแนะนำ จักหาและเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์การสอน เป็นต้น นับว่าเป็นภาระที่หนักและจุกจิก ในทางประเทศ ผู้ที่ทำงานเป็นหัวหน้าสายวิชาจะสอนสูงสุดไม่เกิน ๑๐ ชั่วโมง^๒ สำหรับในเมืองไทยเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าสายวิชาที่ยังต้องทำงานเท่าเดิม มีจำนวนชั่วโมงสอนเท่าเดิม ได้ประโยชน์อย่าง เดียวคือได้ลงในจรรยาบรรณาเป็นงานพิเศษ เป็นการเสนอความดี ความชอบ ผู้เขียนจึงมีความคิดว่าน่าจะมีการศึกษาถึงบทบาทและความรับผิดชอบของหัวหน้าสายวิชา เพื่อเป็นแนวทางในการวางขอบเขต กำหนดหน้าที่และแบ่งเบาภาระด้านวิชาการของหัวหน้าสายวิชา อันจะทำให้หัวหน้าสายวิชามีโอกาสจะปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบให้โดยลดียิ่งขึ้นได้ และเนื่องจากผู้เขียนได้รับการศึกษา และฝึกฝนเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยเฉพาะ ทั้งยังเคยเป็นครูสอนวิชาสังคมศึกษามาแล้ว สิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจใ้ใครจะศึกษาถึงบทบาทของหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการร คำเป็นงานไม่แตกต่างเฉพาะหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์สำหรับหัวหน้าสายวิชาอื่น ๆ ที่จะใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน นอกจากนี้ฝ่ายบริหารของโรงเรียนก็อาจจะใช้ผลของการวิจัยนี้ประกอบการพิจารณา

^๒คร. กอ สวัสดิภาพดิษฐ์, การบริหารวิชาป็นุณาการศึกษาในโรงเรียนมัธยม, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๐๘.

เลือกและแต่งตั้งตัวบุคคล เพื่อรับหน้าที่หัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม และให้ความช่วยเหลือแก่ครูสอนวิชาสังคมศึกษาและนักเรียนที่เรียน วิชานี้ เช่น จัดให้มีการนิเทศการสอนแบบใหม่ที่เขาเห็นว่าโดยสถิติ จักชอบครูเพื่อให้เกิดความเจริญของงานในวิชาชีพ จัดหาและให้บริการเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การ สอน หนึ่ง นักวิจัยที่สนใจทางด้านวิชาสังคมศึกษา ก็อาจจะใช้ผลการวิจัยนี้เป็น แนวทางในการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งหมายเพื่อที่จะ

๑. ศึกษาถึงการปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสาย วิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ ตลอดจนความคิดเห็น และปัญหาต่าง ๆ ของหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา

๒. สรรวจความคิดเห็นของครูสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อจะได้นำมาตั้ง ข้อเท็จจริง ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนข้อเสนอแนะอันจะเป็นประโยชน์ในการนำไป แก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา

๓. เป็นแนวทางเสนอแนะให้หัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน รัฐบาล ระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ ได้ปรับปรุงงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ ของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถเป็นกำลังของโรงเรียนในด้านการบริหาร งานด้านวิชาการได้อย่างแท้จริง

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้วางขอบเขตของการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

๑. จะศึกษาแต่เฉพาะการปฏิบัติงานตามหน้าที่ และความรับผิดชอบของ หัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา

๒. จะสำรวจความคิดเห็น ปัญหา ตลอดจนข้อเสนอแนะของครูผู้สอน วิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับคุณภาพของการปฏิบัติงานทุก ๆ คาบของหัวหน้าสาขาวิชา สังคมศึกษา

๓. ความคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาที่ได้มาครั้งนี้ เป็นคำตอบของผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสาขาวิชาสังคมศึกษา และของผู้ที่เป็นครูสอนวิชาสังคมศึกษา ในปีการศึกษา ๒๕๑๑ เท่านั้น

๔. โรงเรียนที่ใช้เป็นประชากรคือ โรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ ที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ใน จังหวัดพระนครและธนบุรี เท่านั้น

ความจำกัดของวิทยานิพนธ์

การวิจัยครั้งนี้ อาจจะได้ผลไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจาก

๑. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมาไม่ครบ

๒. ผู้ตอบแบบสอบถามบางท่านอาจจะตอบไม่ตรงตามความเป็นจริง บางท่านไม่ตอบแบบสอบถามที่ส่งไปให้ หรือตอบไม่ครบทุกข้อ และอาจไม่ตั้งใจตอบ อันอาจจะเป็นผลให้ข้อมูลไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

คำจำกัดความ

บทบาท หมายถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการงานโดยตรงและงานพิเศษที่ควรจะต้องทำของหัวหน้าสาขาวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน รัฐบาล ระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ

หัวหน้าสาขาวิชาสังคมศึกษา หมายถึงผู้ที่มีตำแหน่ง หรือหน้าที่เป็นหัวหน้าสาขาวิชาสังคมศึกษา ซึ่งรับผิดชอบการบริหารฝ่ายวิชาการของสาขาวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ

ครูสอนวิชาสังคมศึกษา หมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครูสอน
 วิชาต่าง ๆ ในสายสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ
 วิชาสังคมศึกษา หมายถึงวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่ง
 แวดล้อมในค่านิยมและขนบธรรมเนียม ใ้แก่วิชาหน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม ภูมิศาสตร์
 และประวัติศาสตร์

โรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง
 โรงเรียนมัธยมศึกษา สายสามัญ ที่สังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา
 ที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เฉพาะในจังหวัด
 พระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ของการวิจัยนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

๑. หัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ จะได้
 เข้าใจถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง และใช้ผลการวิจัยครั้งนี้เป็น
 แนวทางปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสาย
 วิชาสังคมศึกษาให้บังเกิดผลดียิ่งขึ้น
๒. เป็นข้อเท็จจริงที่ชี้ให้เห็นปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของหัวหน้า
 สายวิชาสังคมศึกษา
๓. ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์แก่สถาบันการศึกษา หรือผู้บริหาร
 โรงเรียนที่จะใช้เป็นแนวทางพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ครูสังคมศึกษา และ
 นักเรียน เพื่อให้บังเกิดผลดีแก่การศึกษา
๔. หัวหน้าสายวิชาอื่น ๆ ก็จะใช้การวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการ
 ปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน
๕. นักวิจัยและผู้สนใจทางด้านวิชาสังคมศึกษา อาจจะใช้ผลของการ
 วิจัยนี้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยต่อไป

การเลือกประชากร

ในการเลือกประชากรเพื่อทำการวิจัย ได้ดำเนินการดังนี้

๑. การสำรวจโรงเรียน เพื่อเลือกประชากร ผู้วิจัยได้ติดต่อทั้งของโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา เพื่อขอทราบจำนวนรายชื่อ รวมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนรัฐบาลในระดับมัธยมศึกษา ชายสามัญ

๒. จากการสำรวจโรงเรียนนั้น ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนครและธนบุรี ที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๘ จำนวน ๑๘ โรงเรียน ซึ่งได้แก่

๒.๑ โรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนครและธนบุรีที่เป็นโรงเรียนชาย จำนวน ๑๓ โรงเรียน คือ

- โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย
- โรงเรียนพณิชยการเสก
- โรงเรียนพหลโยธิน
- โรงเรียนโบสถ์นพรัตน์
- โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์
- โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร
- โรงเรียนวัดบวรนิเวศ
- โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริย์
- โรงเรียนวัดรางบัว
- โรงเรียนวัดราชาธิวาส
- โรงเรียนวัดสุทัศนวราราม
- โรงเรียนวัดสระเกศ
- โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

๒.๒ โรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนครและธนบุรี ที่เป็นโรงเรียนหญิง จำนวน ๘ โรงเรียน คือ

- โรงเรียนเบญจมราชาลัย
- โรงเรียนก๊กขานารี
- โรงเรียนตรีอยุธยา
- โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม
- โรงเรียนสตรีวัดระฆัง
- โรงเรียนสตรีวิทยา
- โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย
- โรงเรียนสตรีอัสสัมชัญ
- โรงเรียนสตรีสาขาน้ำยั้ง

๒.๓ โรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนครและธนบุรี ที่เป็นโรงเรียนสหศึกษา จำนวน ๑๓ โรงเรียน คือ

- โรงเรียนคอนเมือง
- โรงเรียนนนทบุรี
- โรงเรียนบางกะปิ
- โรงเรียนตรกพิทยพยัต
- โรงเรียนพระโขนง
- โรงเรียนยานนาวา
- โรงเรียนวัดแจ้งร้อน
- โรงเรียนวัดสิงห์
- โรงเรียนวัดหนองแขม
- โรงเรียนวัดอินทาราม
- โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
- โรงเรียนสุวรรณกรรมาวิทยาคม
- โรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

๓. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าสาขาวิชา
สังคมศึกษา จำนวน ๓๕ คน ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาจำนวน ๑๔๔ คน จาก
โรงเรียนที่ได้เลือกไว้ในข้อ ๒ รวมประชากรทั้งสิ้น ๑๗๙ คน

การสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับ
หน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าสาขาวิชาสังคมศึกษา ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ
โดยการอ่านจากเอกสาร วารสาร หนังสือ และวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยว
กับเรื่องนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างคำถาม นอกจากนี้ยังได้ศึกษา
แบบสอบถามชนิดต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยทางด้านการศึกษา และได้เลือกใช้
แบบสอบถามที่เห็นว่าเหมาะสมและดีที่สุด สำหรับการวิจัยในเรื่องนี้

หลักเกณฑ์การสร้างแบบสอบถาม

๑. ใช้ภาษากระชับ และสื่อความหมาย เพื่อให้ได้คำตอบที่เป็น
ประโยชน์ต่อการนำมาวิเคราะห์มากที่สุด

๒. เพื่อความเหมาะสมสำหรับการวิจัย คำถามที่ใช้สำหรับหัวหน้าสาขา
วิชาสังคมศึกษา จึงเป็นแบบบัญชีสำรวจให้ ^{ตรวจสอบคำตอบ}เลือกตอบ (Check-list) ส่วนของครู
ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และเพื่อ
เปิดโอกาสใหม่แสดงความคิดเห็นจึงใช้แบบ Open - ended Question ด้วย

แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ชุด คือ

๑. แบบสอบถามหัวหน้าสาขาวิชาสังคมศึกษา แบ่งออกเป็น ๒ ตอน
ตอนที่ ๑ มีจำนวน ๘ ข้อ เป็นข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อต้องการทราบ อายุ เพศ
การสมรส วุฒิ ระยะเวลาที่ทำงานด้านการศึกษา เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน
ในหน้าที่ จำนวนชั่วโมงที่สอน ประสิทธิภาพการสอนก่อนทำหน้าที่หัวหน้าสาขา
วิชาสังคมศึกษา การศึกษาต่อ การทำงานด้านการศึกษา และการเข้ารับการ

อบรม ตอนที่ ๒ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติในหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้า
 สายวิชาสังคมศึกษา ใช้แบบสอบถามแบบบัญชีให้สำรวจและเลือกตอบว่างานเหลา
 นั้นทำเอง ทำร่วมกับผู้อื่น ผู้สอนจัดทำ หรือยังไม่มีการจัดทำงานนั้นในโรงเรียน
 แยกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ๑๑ หัวข้อ คือ

๑. การเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน
๒. งานคานานิเทศการสอน
๓. การควบคุมดูแลการสอนของครูอาจารย์
๔. การจัดบริการคานาวัสดุอุปกรณ์การสอน
๕. การส่งเสริมการเรียนของนักเรียน
๖. การวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน
๗. การติดตามและประเมินผลงานของครูอาจารย์
๘. การติดต่อและงานคานาธุรการ
๙. การบริหารบุคคลากรฝ่ายวิชาการ
๑๐. การส่งเสริมความก้าวหน้า ทางวิชาการของครูในสายวิชาสังคมศึกษา
๑๑. การให้ความร่วมมือกับสถาบันฝึกหัดครูคานาการฝึกสอน

ในแต่ละหัวข้อจะมีรายละเอียดของการดำเนินงานตามหัวข้อนั้น แยกเป็น
 ข้อย่อย ๆ ประมาณ ๗ - ๑๓ ข้อ เมื่อจบรายการแล้ว จะเป็นข้อคิดเห็นของ
 หัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาในงานคานานั้น มีหน้าที่ได้ประสมมาในการทำงานและ
 ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา

๒. แบบสอบถามครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ตอนที่ ๑
 มีจำนวน ๔ ข้อ เป็นข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อต้องการทราบอายุ เพศ การสมรส วุฒิ
 ระยะเวลาที่ทำงานคานาการศึกษา จำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ และวิชาอื่นที่สอน
 นอกจากวิชาสังคมศึกษา ตอนที่ ๒ เป็นความกิดเห็นของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา
 เกี่ยวกับคุณภาพการปฏิบัติงานของหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาทั้ง ๑๑ หัวข้อ ดังกล่าว

แล้วในข้อ ๑ และในแต่ละหัวข้อนั้นจะมีรายละเอียดแยกเป็นข้อย่อย ๆ ประมาณ ๓ - ๑๑ ข้อ ให้ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาในแต่ละข้อว่า คุณภาพการปฏิบัติงานในตานั้น คีมาก คีพอใช้ ไมคี หรือยังไม่มีการจัดหำ โดยกำหนดคความหมายไว้ว่า

คีมาก หมายถึงความวำ การปฏิบัติงานในเรื่องนั้น ๆ กระทำอย่างจริงจัง ประสพผลสำเร็จคี โดยลเทียบเทำกับ ๘๐% ขึ้นไป

คี หมายถึงความวำ การปฏิบัติงานในเรื่องนั้น ๆ ส่วนใหญ่กระทำอย่างจริงจังและประสพผลคี โดยลเทียบเทำกับ ๖๐-๘๐%

พอใช้ หมายถึงความวำ การปฏิบัติงานในเรื่องนั้น ๆ ประสพผลสำเร็จพอประมาณ ไม่ถึงกับคีที่คีเยว โดยลเทียบเทำกับ ๔๐-๕๘%

ไมคี หมายถึงความวำ การปฏิบัติงานในเรื่องนั้น ๆ ยังไม่ประสพผลคี โดยลเทียบเทำกับ ๒๐-๓๘%

ไม่มีการจัดหำ หมายถึงความวำ ไม่มีการจัดหำงานในด้านนั้นเลย

เมื่อจบรายการแต่ละหัวข้อแล้ว จะเป็นข้อคิคเห็น ปัญหา และข้อเสนอแนะของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้หำการทดสอบเบื้องต้น (Pre-test) เสียก่อน โดยขอความร่วมมือจากคิสิคปริญญำโทแผนกศึกษำมัธยมศึกษำ แผนกศึกษำบริหารการศึกษำ แผนกศึกษำวิจัยการศึกษำ แผนกศึกษำโศคทัศนศึกษำ แผนกศึกษำจิตวิทยา และแผนกศึกษำประถมศึกษำ คณะคิสิควิทยำลัย จุฬาลงกรณมหำวิทยำลัย เป็นผู้ลองคอบ เพื่อหำข้อบกพร่องแล้วนำมำแก้ไขและสร้ำงแบบสอบถามที่แท้จริงขึ้นใหม่ แล้วผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา จำนวน ๓๘ คน และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษำ จำนวน ๑๔๔ คน ตามรายชื่อโรงเรียนคังกลำวขำงคน จำนวน ๓๕ โรงเรียน รวมจำนวนประชากร ๑๘๒ คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การส่งแบบสอบถามสำหรับโรงเรียนที่อยู่ไม่ไกลนัก ใช้วิธีส่งและรับกลับคืนด้วยตนเอง แต่บางโรงเรียนที่อยู่ไกลและไม่สะดวกในการเดินทาง ผู้วิจัยก็ใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยมีหนังสือแนะนำตัวและขอความร่วมมือจากกรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ส่งไปยังอาจารย์ใหญ่ เพื่อขอส่งแบบสอบถามและเก็บข้อมูล นอกจากนี้ยังได้มีหนังสือแนะนำตัวเอง แจ้งวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือส่วนตัวแบบไปกับแบบสอบถามทุกฉบับ พร้อมทั้งให้ความสะดวกในการส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยขอซองปิดผนึก จากหน้าซองถึงผู้วิจัยไปด้วย